

Textus: Bír 9, 56-57:

„Így fizetett meg Isten Abímeleknek azért a gonoszságáért, amelyet apja ellen követett el, amikor meggyilkolta hetven testvérét. A sikemiek fejére is visszahárította Isten minden gonoszságukat, és beteljesedett rajtuk Jótámnak, Jerubbaal fiának az átka.”

Kedves Testvérek!

A Bírak könyve igehirdetés sorozatban ma egy nagyon kompakt fejezet van velünk, ami nem túl vidám, sőt egészen lesújtó és bárcsak azt mondhatnánk, hogy ez csupán egy kirívó, szélsőséges eset, ami az ókorban megtörténhetett, de ezen a barbárságon már túl vagyunk. Mi dolgunk egy ilyen bibliai szakasszal? Az ilyeneket gyakran átugorjuk, vagy allegorikus értelemben vesszük elő és megpróbáljuk megúszni, hogy húsbavágóan tükröt tartson az Ige számunkra. A legegyszerűbb persze, ha szörnyülködünk rajta, lehet vele példálózni (lám, ilyen az Istennel szembenálló vezetés, ilyen az emberi ambíció), lehet vele moralizálni – de ennél több miatt van benne a Szentírásban a története. Abímelek történetében világosan láthatjuk, hogy hová vezet az emberi ambíció? Mi történik akkor, ha Istent kihagyjuk a számításból és egyszerű érdekek mentén szerveződik az élet? Ezt mutatja be Abímelek története, amiben az emberi nyomorúság szinte minden formája megmutatkozik. Íme az ember - mondhatjuk a Bírak könyve 9. fejezetét olvasva. Adja magát a történet, hogy elkezdjünk rossz vezetőkről gondolkodni, akik egyéni ambícióik, hatalmi törekvéseik mentén jutottak el oda, ahol vannak. S talán odáig is elmerészkedünk, hogy elmondjuk, hogyan kellene dönteniük, hogy kellene vezetniük? Egyébként pedig megfogalmazódhat a kérdés bennünk, hogy ha Isten igazságos, miért engedi meg mindezt? Hogyan engedhette, hogy Gedeon majdnem mind a 70 gyermeke meghaljon? Miért engedte, hogy történjen ez a csúf hatalmi játék és miért nem találta fejbe Abímeleket egy malomkő mondjuk 18 évesen?

A sok felmerülő kérdéssel együtt fordulunk az Ige felé: az igehirdetés alapigéjeként felolvasott két vers a fejezet záróakkordja. A következtetés levonása, a konklúzió, a magyarázat mindahhoz, ami történt. Isten megfizetett Abímeleknek, aki gyilkos volt: meg kellett halnia neki is ezért. Álmai romba dőltek és mindent elveszített, amiben reménykedett. A sikemiek pedig megkapták, amit érdemeltek: a gonoszságuk miatt beteljesedett rajtuk mindaz, amiről Jótám példázatot mondott: megégette őket a tűz, ami kicsapott a túskebokorból, azaz elvesztek ők is. Tegyük fel három egyszerű kérdést az Ige kapcsán: mire képes az ember? Mire képes egy közösség? És mire képes Isten?

### **I. Mire képes az ember?**

Ha ismerjük a Bibliát, akkor erre a kérdésre rávágjuk, hogy mindenre képes! És ismerünk is olyan embereket, akik mindenre képesek. Talán a bűnről is tudunk beszélni és őszintén megdöbbenni azon, mikre képesek egyesek. És ez az egész világ egyébként is egyre romlottabb... A történetünkben szereplő Abímelek igazából nem is tartozik a bírak közé, Izráel Istentől-rendelt bírának sorába. Példája elrettentő torzképe az Istentől rendelt és a néptől önként elfogadott szabadító személyek példájának. A szövegből világosan kitűnik, hogy Abímeleket nem Isten hívta el, hanem maga szerezte királyságát, ráadásul becestelen úton. Azt látjuk, hogy Abímelek egy tipikus antipélda:

- királyságot épít, mikor Isten megmondta, hogy Ő nem királyságban látja népe vezetését
- nem keresi Isten akaratát, sőt azt látjuk, nem hívja el Isten semmire, ami neki dolga lenne
- önjelölt vezető
- nem riad vissza semmilyen eszköztől: testvérgyilkosság, megvesztegetés, manipuláció
- uralma kizárólag a hatalomról és az uralkodás megéléséről szól
- adott helyzetben saját népe ellen fordul és mikor ellene fordultak, kiirtaná őket (fel akarja gyújtani a felleget)
- hiú és büszke: utolsó kérése, hogy legénye ölje meg s ne egy asszony keze által vesszen el

De tényleg kimondható, hogy ilyen az ember, vagy ez csak egy elvetemült gyilkos képe előttünk? Egy különösen gonosz és kegyetlen emberé – mert ilyenek azért vannak. S miközben tényleg vannak különösen kegyetlen emberek, akikről látszik is, hogy azok, valójában lényegileg nem vagyunk mások. Egyikünk sem jobb. És ez egy kulcsfontosságú állítás, amiben lehet egyetértünk és lehet, hogy nem teljesen: akkor is, ha egyébként sok jót teszünk, valójában mindannyian teljesen elveszettek vagyunk Isten előtt. Mert a bűn, a rosszra való hajlam és hajlandóság mélyen ott van bennünk. Ha még vannak magaddal kapcsolatban illúzióink, jó, ha lassan, de biztosan elpárolognak. Mire képes az ember? Bármilyen gonoszságra, ha eltávolodik Istentől. És bármennyire fájó, de ahogy Abímeleket utolérte Isten igazságszolgáltatása, úgy mindenkit utolér, mert Isten igazságos. Lehet, ebbe a tükörbe fájó belenézni, mert meglátod benne, mi mindenre lehetsz képes és mi mindenre vagy képtelen. És bár jó dolgokat is tehet az ember és vágyódhat is a jóra, de a bűn úgy működik, hogy a jót is át tudja járni a rossz és beárnyékolja életünk napfényes részeit is. És szembesülni kell azzal is, mikor tényleg gonosz módon veled bánt el valaki: téged bántott, kihasználta egy ember. És átélted, hogy illúzióid voltak valakivel kapcsolatban, de valójában mérhetetlenül megsebzett téged.

### **II. Mire képes a közösség?**

Nézzük most meg ennek a történetnek a másik oldalát, mert Abimelek gonoszsága egy közösséggel kölcsönhatásban bontakoznak ki. Azzal a közösséggel, akik a „vére”, a származási helye, akikkel igazán lojálisnak kellene lennie. Sikem Közép-Palesztína legnagyobb és legtekintélyesebb városa volt eddig a történetig. Saját jelentősége, státusza megőrzése mindennél többet ért: emiatt választanak maguknak olyan vezetőt, aki rettenetes, félelmetes dolgokra képes, erőt demonstrál és aki vélhetően képviselni tudja egy város érdekeit egy kegyetlen világban. Mit tesz ez a közösség? Elhiszik Abimelek hízelgését: lokálpatriotizmusuknak hízeleg, vérségi kapcsolataikra hivatkozva megnyeri őket. Sikem polgárai a történet szerint mikor népszerű ötletté válik Abimelek királlyá tétele pénzt adnak neki a Baál-Berit templomából, hogy testvéreit bérgyilkosokkal kiírthassa. A vallási kultusz és a politikai hatalom teljes összefonódásban működik ebben a közösségben. Feltűnő, hogy a kanaánita sikemiek ugyanott tették királlyá Abimeleket, a „sikemi emlékoszlop tölgfájánál”, ahol egykor Józsue megújította a szövetséget Jahve és Izráel között (Józs 24:26).

A sikemiek megjelenítik azt, amivé egy közösség tud válni: saját fennmaradás és dicsősége megtartása érdekében bármilyen eszköz legálissá válhat. Emögött pedig a hamis büszkeség és saját maguk dicsőítése áll. És a kapzsiság, ami vesztükké lett. A történetben kibontakozik, hogy nem volt elég nekik városuk gazdagsága, a szenthelyből és a várost körülvevő termékeny földekből származó jövedelem, útonállásra adták magukat. Ezzel ellentétbe kerültek Abimelekkel, aki Izráel királyaként kénytelen volt fenntartani a közrendet. A sikemiek nem elégedtek meg az ország közbiztonságának súlyos megzavarásával, hanem fellázadtak Abimelek fennhatósága ellen. Abimelek pedig visszafelé elsülő fegyverre lesz: csellel elfoglalja a várost, lakosait legyilkoltatja és a város helyét sóval behinteti. Hasonlóan cselekszik Millóval, Sikem fellegvárával és a benne levő Baál szentéllyel. Egy lerombolt város sóval való behintése azt jelenti, hogy a helynek ezentúl pusztasággá kell válnia. Így teljesedett be Jótám próféta üzenete. Tűz jött ki a tüskebokorból és megemésztette a cédrust. Gedeon kanaánita ágyasának fia, akit a sikemiek tettek maguk felett királlyá, most elpusztította Sikem ősi és büszke városát. Mire képes a közösség? Bármilyen gonoszságra, ahogy az egyén is. Használja az egyes embert, kiközösít, istenít aztán eltapos. És szeretjük a pozitív részeit látni, de valójában Isten nélkül a közösség ugyanúgy érdek vezérelt, mint bármely tagja. És fel kell tenni a kérdést is: hogyan sérültél közösségben, ami használt, bántott, magadra hagyott. Mikor és hogyan csalódtál és élted át annak a fájdalmát, hogy nem megtart és segít, hanem sebez egy emberi közösség.

### **III. Mire képes Isten?**

Elérkeztünk a döntő kérdésig: mire képes az Isten? A bevezetésben azt mondtam, érthetetlen, hogy miért nem avatkozott be eddig, hol volt Isten? Nézzük nagyobb távlatban ezt a történetet és ezt a kérdést is. Az imént tárgyalt két összetevő, az ember és a közösség az Istentől elszakadt ember és az Istentől elszakadt közösség képe volt. Akik nem Isten uralma alatt éltek és elutasították mindazt, ami Isten terve volt az életre nézve. Ilyen az Isten uralma nélkül élő ember, aki kitölti a hatalmi űrt. Miközben ez önmagában egy nagy illúzió: az élet ura továbbra is Isten marad attól, hogy valaki azt nem hiszi el. Az élet alapvetően számunkra korlátozottan irányítható, azaz irányíthatatlan: fordulatok, kiszámíthatatlanság, erőszak és „véletlenek” sokasága rajzolódik ki a történetben is. Mert Isten hűséges a szövetségéhez és nem engedi elveszni a népét. Annak ellenére sem, hogy a 22. versben azt olvashatjuk, hogy Abimelek három esztendeig uralkodott Izráelen is. Úgy látszik, hogy talált magának híveket Izráelben is. Testvérgyilkosságát bizonyára „igazolta”. Gedeon emléke pedig méltatlan fiára is kihatott, Izráel a méltó apa utódját látta benne. Az embereket meg lehet tévesztetni, azonban Istent nem.

Isten jelen van mindvégig akkor is, ha látszólag nem cselekszik azonnal. Olyan történelmi időkben, amikor látszólag a gonoszság, a hatalom- és nyereségvágy, gyilkolási ösztön és cinkosság szab törvényt önmagának, a hatalom akkor is Isten kezében van, aki gondoskodik arról, hogy minden elkövetett bűn visszaszálljon a vétkesek fejére. A történelmi igazságszolgáltatás, ha olykor késik is, nem maradhat el. Isten malmai, ha olykor lassan, de biztosan örölnék. Fontos azt is látnunk, hogy Sikem lerombolásának ténye jelentőségében meghaladja egy város lerombolásának történetét. Sikem ezentúl megszűnt kanaánita városnak létezni, megszűnt benne a kanaánita szentély, a Baál-Berit szentélye. A helyén már Izraelita város épült. Az emberi zűrzavar és Isten gondviselése folytán így szabadult meg Izráel Közép-Palesztina legjelentősebb kanaánita városától, amely Baál szentélyével állandó veszedelmet jelentett számára. És látnunk kell azt is, hogy Isten munkálkodik. És ez ma is így van. Annak a kulcsa, hogy az életünk nem olyan, mint Abimeleké vagy a közösségünk lehet más, mint bármilyen emberi közösség Isten nélkül azért lehetséges, mert Krisztus átokká lett értünk. Azaz áthidalta a szakadékot, ami elválaszt Istentől, megfizette az árát annak, hogy helyreállhassunk és kapcsolódhassunk az új teremtettséghez: a megváltott és megszabadított ember és közösség valóságához. Ez az, amikor Isten országa közöttünk van. Továbbra is képesek lennénk bármilyen szörnyűségekre, de Krisztus bennünk él és ezért nem történik meg, nem tesszük meg, mert ő bennünk is legyőzi a bűnt. Az igazi király uralma alatt élni az egyetlen lehetséges valódi biztonság. Készen állsz-e ma belépni ebbe a kapcsolatba és megújítani a vele való szövetséget? Erre hív minket itt és most az úrvacsorában is. Gyere. Ne maradj távol. Ő tud megvédeni és megtartani a bűn és kísértés idején is, ő megszabadít az illúzióktól magaddal és az emberekkel kapcsolatban, de megvéd a félelmektől, a rettegéستől is. Benne van a bizodalunk. Őt magasztaljuk. Ő a mi királyunk. Hozzá tartozunk!

Ámen!

Thoma László